

PROMOCJA WĘGIERSKIEGO NUMERU SPECJALNEGO „BAROKU”, Warszawa – Budapeszt, 29 kwietnia – 12 października 2010 r.

W marcu 2010 r. ukazał się numer specjalny „Baroku” w języku węgierskim („Barokk. Történelem – Irodalom – Művészet”). Partnerem redakcji i Wydawnictwa Neriton w wydaniu numeru był Wydział Nauk Humanistycznych Uniwersytetu im. Loránda Eötvösa w Budapeszcie (ELTE), a w szczególności Katedra Średniowiecznej i Wczesnonowożytnej Historii Węgier w Instytucie Historii tejże uczelni. Publikację wsparli: Węgierski Instytut Kultury w Warszawie, węgierski Narodowy Fundusz Kultury (Nemzeti Kulturális Alap), Instytut Historyczny UW, Instytut Historii Sztuki UW oraz rektor Uniwersytetu Warszawskiego.

W skład numeru weszły rozprawy, recenzje i omówienia autorstwa 20 badaczy z 10 ośrodków – przede wszystkim z Polski (Warszawa, Kraków, Pułtusk, Częstochowa) i z Węgier (Budapeszt, Debreczyn, Eger), a także teksty węgierskich uczonych z Niemiec i Wielkiej Brytanii. Większość autorów stanowią badacze z dwóch stołecznych ośrodków, których współpraca doprowadziła do opublikowania tomu – Warszawy i Budapesztu. Numer „węgierski” – wzorem wcześniejszych numerów specjalnych czasopisma – został poświęcony wzajemnym kontaktom kulturowym (w tym wypadku polsko-węgierskim) w okresie od końca XVI po 2. połowę XVIII w. oraz równoległym zjawiskom historycznym, literackim i artystycznym. Artykuły skoncentrowały się wokół kilku tematów: 1) wzajemne postrzeganie, stereotypy, opinie, obraz Węgrów w literaturze i publicystyce staropolskiej końca XVI i XVII w. (rozprawy Györgya Gömöriego, Noémi Petneki, Szymona Brzezińskiego), 2) barokowa kultura i pobożność katolicka w Europie Środkowo-Wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem roli kulturowej klasztoru jasnogórskiego (István Bitskey, Anna Tüskés, Jerzy Żmudziński), 3) wychowanie i edukacja arystokracji węgierskiej i siedmiogrodzkiej końca XVI–XVII w. (Ildikó Horn, János Kalmár), 4) sztuka Kościołów wschodnich w Rzeczypospolitej i w Królestwie Węgier w XVII–XVIII w. (Michał Janocha, Bernadett Puskás, Piotr Krasny). Oprócz tego numer pomieścił rozprawę László Tapolcaiego o przemianach etnogenezy „scytyjskiej” w kulturze XVII-wiecznych Węgier, jej średniowiecznych antecedenjach i polskiej „sarmackiej” paraleli. Péter Király opisał dwa aspekty polsko-węgierskich kontaktów muzycznych w XVI–XVII w.: mobilność muzyków i handel instrumentami. Ewa Korpysz zajęła się wczesnonowożytnymi tabernakulami ściennymi z obszaru Królestwa Węgier. Dwa teksty dotyczą mecenatu biskupiego i biskupiej reprezentacji na Węgrzech XVIII w.: Sándor Gebei podsumował działalność biskupa Egeru Károlya Eszterházyego, natomiast Áron Petneki scharakteryzował pozycję biskupów węgierskich, pola ich działalności, skład episkopatu i formy reprezentacji władzy biskupiej. Krisztina Kulcsár w swoim artykule przedstawiła życie księcia saskiego Alberta, syna Augusta III, aż po mianowanie go namiestnikiem Węgier. Dział rozpraw dopełnił fragment niepublikowanego studium węgierskiego historyka literatury Lajosa Hoppa (1927–1996) o przemianach tradycji polsko-węgierskich w 1. połowie XVII w., poprzedzony wstępem Szymona Brzezińskiego. W numerze opublikowane zostało jedno *ineditum*, przyczynek do historii handlu winem węgierskim w Polsce końca XVII w., *Świadectwa przeciwko p. Bogdańskiemu o wina królewskie 1682*, które opracował Piotr Jamski. Tom uzupełniły: recenzja budapeszteńskiej edycji korespondencji Franciszka II Rakoczego z Elżbietą Sieniawską pióra Anny Czarnieckiej i omówienia konferencji polsko-węgierskich z ostatnich lat, jak również prezentacja czasopisma „Barok”.

Warszawska promocja numeru odbyła się 29 kwietnia 2010 r. w Węgierskim Instytucie Kultury. Zebranych powitał dyrektor Instytutu István Gordon. Wśród słuchaczy znaleźli się m.in. autorzy, pracownicy naukowcy i studenci warszawskiej hungarystyki oraz przedstawiciele stowarzyszeń polsko-węgierskich. Spotkanie poprowadził Áron Petneki, który przedstawił zebranych gości: Ildikó Horn, kierownik Katedry Średniowiecznej i Wczesnonowożytnej Historii Węgier ELTE, Juliusza

Chrościckiego, redaktora naczelnego „Baroku”, oraz redaktora numeru – Szymona Brzezińskiego (doktoranta w Instytucie Historycznym UW). Ildikó Horn omówiła genezę projektu i przebieg współpracy, a także odniosła się do własnych zainteresowań badawczych, tj. do okresu batoriańskiego. Podkreśliła szczególnie polsko-węgierski kontekst badań nad epoką. Juliusz Chrościcki scharakteryzował profil „Baroku” i model numerów specjalnych czasopisma. Jak podkreślił, w przypadku numeru w języku węgierskim dużym wyzwaniem było pokonanie barier językowych, co przydaje publikacji znaczenia. Podziękował twórcom numeru oraz osobom i instytucjom, które wsparły inicjatywę jego wydania. Od podziękowań rozpoczął swoją wypowiedź również Szymon Brzeziński. Następnie krótko omówił tradycje badań polsko-węgierskich, które przejawiały się w szeregu tomów – zbiorach studiów (tom batoriański z 1935 r. i najbardziej znaczące wydawnictwa powojenne, aż po publikacje ostatniego dwudziestolecia). Na ich tle przedstawił numer specjalny „Baroku” – tematykę rozpraw i charakter tomu, który w praktyce przerodził się w zbiór studiów nad relacjami polsko-węgierskimi w XVI–XVIII w. Zauważył, że wśród autorów numeru znaleźli się zarówno uznani badacze stosunków polsko-węgierskich, jak i przedstawiciele młodszego pokolenia. Zaznaczył, że prezentowany numer specjalny „Baroku” – projekt śmiały, gdyż ogłoszony drukiem poza Węgrami, w całości po węgiersku i przy wyłącznie polskim wysiłku redakcyjnym – jest szczególnym gestem w stronę węgierskiego środowiska naukowego oraz próbą przełamania barier: językowych, środowiskowych i międzydyscyplinarnych. Uczestnicy spotkania wypowiadali się także o perspektywach dalszej współpracy, której impulsem może stać się ten numer czasopisma. Rozmowę kontynuowano przy lampce węgierskiego wina.

Dnia 12 października 2010 r. odbyła się prezentacja numeru w Budapeszcie. W jej organizacji pomógł tamtejszy Instytut Polski. Gospodarzem był Wydział Nauk Humanistycznych ELTE, a miejscem spotkania – biblioteka Instytutu Historii tego uniwersytetu. Licznie zgromadzoną publiczność powitała prowadząca spotkanie Ildikó Horn, która przedstawiła też zaproszonych gości: redaktora naczelnego „Baroku” Juliusza Chrościckiego, redaktora numeru specjalnego Szymona Brzezińskiego oraz reprezentującą Wydawnictwo Neriton Berekę Bunalską-Kardasińską. W imieniu wydziału powitał gości Tamás Dezső, dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych ELTE. W swoim wystąpieniu nawiązał do obchodzonej w tym roku przez Wydział 375. rocznicy jego utworzenia. Wyraził satysfakcję z owocnej współpracy uniwersytetu z ośrodkiem warszawskim i z redakcją „Baroku”. Podkreślił, że prezentowany numer jest wyrazem znaczącej pozycji naukowej obu ośrodków, otwartości na współpracę międzynarodową w naszej części Europy i kontynuacją najlepszych polsko-węgierskich tradycji badawczych. Juliusz Chrościcki podsumował historię czasopisma, jego założenia i charakter. Omówił także pomysł wydawania numerów specjalnych i dotychczasową jego realizację (numery w języku włoskim, niemieckim i szwedzkim). Zaznaczył skalę trudności i wysiłków, przede wszystkim finansowych, poniesionych w trakcie prac nad prezentowanym numerem. Doszedł on do skutku dzięki efektywnej współpracy i szczodrości wielu osób i instytucji. Szymon Brzeziński przedstawił treść omawianego tomu, który odniósł do wcześniejszych inicjatyw polsko-węgierskich tego typu. Wyraził przekonanie, że tradycyjny, „bilateralny” charakter publikacji polsko-węgierskich powinien być zmieniany, rozszerzany o udział autorów z innych krajów regionu, tak jak to się dokonuje w przypadku badań nad dawną Rzeczpospolitą. Pożądane wydają się studia problemowe, a nie jedynie okolicznościowe. Przykładem ujęcia problemowego i interdyscyplinarnego jest właśnie węgierski numer „Baroku”. Otwarte pozostaje pytanie o język wspólnych publikacji, tak, aby docierały one do jak najszerszego grona zainteresowanych. Berekę Bunalską-Kardasińską zaprezentowała Wydawnictwo Neriton, omówiła jego profil i najważniejsze dokonania. Szczególnie podkreśliła aktywność międzynarodową wydawnictwa, która znajduje wyraz właśnie m.in. w publikacji numerów specjalnych „Baroku”. Po części oficjalnej spotkania nastąpiły rozmowy przy winie i węgierskich pogaczkach.

Oba wydarzenia należy określić jako udane. Sukcesem okazała się zwłaszcza promocja w Budapeszcie, o czym świadczyła znaczna frekwencja. Warto zaznaczyć, że wśród publiczności znalazło się wielu przedstawicieli budapeszteńskiego środowiska badaczy epoki, przede wszystkim historyków. Nie zabrakło także studentów i doktorantów. Tym samym uczyniony został ważny

krok w kierunku intensyfikacji kontaktów między środowiskami naukowymi, a „Barok” zwiększył swój krąg oddziaływania na czytelników węgierskojęzycznych. Na Węgrzech numer specjalny można obecnie nabyć w księgarni uniwersyteckiej ELTE lub zamówić za jej pośrednictwem (www.jegyzetelte.hu).

Szymon Brzeziński